

ROMAANI

Nykyään suosittu romaani on oikeastaan melko uusi kirjallisuudenlaji. On jopa hieman hankalaa määritellä, mikä tekee romaanista romaanin. Romaani voitaisiin ajatella sivumäärältään laajaksi ja juonelliseksi fiktiiviseksi teokseksi, jossa ei käytetä runomittaa. Kuitenkin on romaaneja, jotka kumoavat nämä väitteet oitis. Romaani onkin siis mitä monipuolisin kirjallisuuden laji.

Vuonna 1840 julkaistiin ensimmäinen suomalainen romaani, Fredrika Wilhelmina Carstensin *Murgrönan* (Muratti). Fredrika Runebergin romaani *Fru Catharina Boije och hennes döttrar* (Rouva Katarina Boije ja hänen tyttärensä) vuodelta 1858 on taas ensimmäisiä suomalaisia historiallisia romaaneja. Romaaneja ei aluksi arvostettu, ja kirjailijat kirjoittivatkin usein nimimerkillä lajin huonon maineen vuoksi. Romaanin suosio ja arvostus kasvoivat kuitenkin nopeasti 1800-luvun mittaan. Entistä useammilla oli enemmän aikaa, ja romaanien lukemisesta tuli suosittua ajanvietettä sivistyneistön parissa.

Vuonna 1870 ilmestynyt Aleksis Kiven *Seitsemän veljestä* oli ensimmäisiä suomenkielisiä romaaneja. Teos oli aikanaan poikkeava, sillä romaanikirjallisuutta hallitsivat melodramaattiset rakkaustarinat ja ihanteellinen kansankuvaus.

1880-luvulla kirjailijat alkoivat käsitellä teoksissaan yhä enemmän teollistuvan ja kaupungistuvan yhteiskunnan ongelmia. Todellisuutta haluttiin kuvata realistisesti, tuoda esiin myös elämän varjopuolet. Realistinen arkielämän kuvaus vakiintuikin yhdeksi suomalaisen romaanikirjallisuuden päälinjoista.

Vuosisadan vaihteessa realistit alkoivat kiinnostua yksilön tunteista ja sisäisestä kehityksestä. Eurooppalaisen kirjallisuuden murros vaikutti myös Suomessa, ja kokeellisuus yleistyi suomalaisessa kirjallisuudessa vähitellen. Modernismin kehitys vaikutti teosten kieleen ja tyyliin 1910-luvulta lähtien.

Myös suomenkielisen kirjallisuuden kansainvälistyminen alkoi. Ensimmäisenä ja tähän mennessä ainoana suomalaisena kirjallisuuden Nobel-palkinnon on saanut F.E. Sillanpää vuonna 1939.

Myös kirjallisuuden maisema muuttui: modernia kaupunkielämää kuvattiin sotien välillä etenkin viihdekirjallisuudessa. Suosittuja olivat esimerkiksi Hilja Valtosen teokset ja muu kevyt kirjallisuus. Sotien jälkeen romaaneissa alettiin ottaa kantaa ajankohtaisten kysymysten ohella lähihistorian tapahtumiin. Esimerkiksi Väinö Linnan romaaneissa yksilön kautta tarkasteltiin laajoja ihmisenä olemisen kysymyksiä.

Yksilön kuvaaminen yleistyi 1960- ja 1970-lukujen yhteiskunnallisesti kantaaottavassa kirjallisuudessa. Rajojen rikkominen esimerkiksi seksuaalisuuden kuvaamisessa oli myös tyyppistä ajan romaaneille. Kohua herättivät esimerkiksi Timo K. Mukka ja Hannu Salama.

Aikakausi 1980-luvulta 2000-luvulle synnytti postmoderniksi luokiteltavan kirjallisuuden, jolle oli ominaista esimerkiksi lajityyppien ja tyylien sekoittaminen. Myös dekkareiden, tieteiskirjallisuuden ja muun populaariksi luokitellun kirjallisuuden arvostus on kasvanut.

PUKSTAAVIN LUKUVINKIT:

Aleksis Kivi: *Seitsemän veljestä*

L. Onerva: *Mirdja*

F.E. Sillanpää: *Nuorena nukkunut*

Hilja Valtosen: *Nuoren opettajattaren varaventiili*

Mika Waltari: *Sinuhe egyptiläinen*

Väinö Linna: *Täällä pohjantähden alla*

Lauri Viita: *Moreeni*

Hannu Salama: *Juhannustanssit*

Timo K. Mukka: *Maa on syntinen laulu*

Markku Lahtela: *Sirkus*

